

Τεκμηρίωση της μεθοδολογίας προσαρμογής του υλικού των βιβλίων της **Μελέτης Περιβάλλοντος και των Θρησκευτικών από την ομάδα έργου**

Η ομάδα έργου που απασχολήθηκε στην εκπόνηση των δύο παραδοτέων για τα μαθήματα “Μελέτη Περιβάλλοντος” και “Θρησκευτικά” (βιβλίο και λογισμικό) έκρινε απαραίτητο να συνοδεύσει την υποβολή των δύο παραδοτέων με παρατηρήσεις που εξηγούν και αναλύουν το σκεπτικό και την μεθοδολογία προσαρμογής του υλικού με την παράθεση σχετικών παραδειγμάτων. Οι παρατηρήσεις αποτελούν μέρος ενός ενιαίου κειμένου διότι αρκετά από τα στοιχεία της μεθοδολογίας προσαρμογής του υλικού των δύο μαθημάτων ήταν κοινά, όπως κοινά είναι και κάποια χαρακτηριστικά που αφορούν στη δομή των δύο μαθημάτων.

Σημειώνουμε ότι το κείμενο που ακολουθεί είναι επεξηγηματικού χαρακτήρα και έχει ως στόχο την ενημέρωση της ομάδας παραλαβής των παραδοτέων του έργου μολονότι δεν απαντά σε συγκεκριμένη απαίτηση της προκήρυξης. Κατά συνέπεια δεν αποτελεί παραδοτέο, ή τμήμα παραδοτέου του έργου.

Με εκτίμηση

Τα μέλη της ομάδας έργου

Προσαρμογή Υλικού

Γεωργία Δεφίγγου (Μελέτη Περιβάλλοντος - Θρησκευτικά)

Μαρία Γαλανοπούλου (Θρησκευτικά)

Σύμβουλος

Φαίνια Λύτρα (Μελέτη Περιβάλλοντος)

1. Δομή και Χαρακτηριστικά της Μελέτης Περιβάλλοντος

Η Μελέτη Περιβάλλοντος αποτελεί ένα κατεχοχόν διεπιστημονικό και διαθεματικό αντικείμενο στο οποίο ενσωματώνονται στοιχεία από το φυσικό, κοινωνικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό και οικονομικό περιβάλλον. Συνεπώς αποτελεί ένα πεδίο όπου οι μαθητές μελετούν πολύπλοκα θέματα από διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Διδάσκεται στις 4 πρώτες τάξεις του Δημοτικού και συγκεντρώνει στοιχεία από τα μαθήματα εκείνα που δε διδάσκονται στις τάξεις αυτές. Στο πλαίσιο διδασκαλίας αυτού του μαθήματος λοιπόν, δίνεται έμφαση στους συνδυασμούς, τις αλληλεπιδράσεις και τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ώστε να αναδυθεί ένα πεδίο γνώσης που επιτρέπει την εξοικείωση του μαθητή με την πολύπλοκη, την πολυδιάστατη και τη συνεχώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ΦΕΚ τεύχος Β' αρ.φύλλου 301/13-03-03, Παράρτημα, Τόμος Α', σελ. 4044).

Μέσα στα πλαίσια της Μελέτης Περιβάλλοντος εντάσσονται στοιχεία από επιστήμες του ευρύτερου τομέα των Φυσικών Επιστημών όπως η Φυσική, η Χημεία, η Βιολογία και η Γεωγραφία αλλά και από επιστήμες του ευρύτερου τομέα των Κοινωνικών Επιστημών, όπως η Κοινωνιολογία, η Οικονομία, τα Θρησκευτικά, η Ιστορία και οι Πολιτικές Επιστήμες. Ακόμη διασυνδέεται με προγράμματα από την περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Αγωγή Καταναλωτή, την Κυκλοφοριακή Αγωγή, την Αγωγή Υγείας, την Αγωγή στα Μ.Μ.Ε και τη Σύγχρονη Τεχνολογία.

Οι βασικοί άξονες του μαθήματος αφορούν:

Α) στο Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Β) στο Φυσικό Περιβάλλον

Γ) στην αλληλεπίδραση ανθρώπου – περιβάλλοντος

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ο γενικός σκοπός της Μελέτης Περιβάλλοντος είναι η απόκτηση γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που επιτρέπουν στο μαθητή να παρατηρεί, να περιγράφει, να ερμηνεύει και σε κάποιο βαθμό να προβλέπει τη λειτουργία, τους συσχετισμούς και τις αλληλεπιδράσεις του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανθρώπινη δραστηριότητα στο χώρο και στο χρόνο, με τέτοιο τρόπο ώστε να οδηγείται στη

συνειδητοποίηση των πλεονεκτημάτων και της ανάγκης για αειφόρο ανάπτυξη του πλανήτη. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία μιας σφαιρικής αντίληψης για τη ζωή, που συνιστά κυρίως την ανάπτυξη γνωστικών διασυνδέσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ διαφορετικών αντικειμένων, στις οποίες η έμφαση δίνεται στην αντιμετώπιση του μαθητή ως ερευνητή (Φ.Ε.Κ τεύχος Β' αρ.φύλλου 303/13-03-03, Παράρτημα, Τόμος Α', σελ. 4039).

Ως προς τη δομή του μαθήματος, η Μελέτη Περιβάλλοντος της Γ' Δημοτικού περιλαμβάνει τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- I. Ζούμε μαζί**
- II. Ο τόπος μας**
- III. Μέσα συγκοινωνίας και Μεταφοράς**
- IV. Φυτά και ζώα του τόπου μας**
- V. Τροφή και ενέργεια**
- VI. Τι χρειαζόμαστε για να ζούμε**
- VII. Ο πολιτισμός μας**
- VIII. Επικοινωνούμε και ενημερωνόμαστε**

2. Στοιχεία που δυσχεραίνουν την προσαρμογή

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η Μελέτη Περιβάλλοντος αντλεί τη θεματολογία της από διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Παρότι τα προς μελέτη αντικείμενα είναι χρήσιμα και ωφέλιμα το εύρος της θεματολογίας μπορεί να καταστήσει τα αντικείμενα αυτά πολύπλοκα για τον πληθυσμό στόχο. Αποτέλεσε, λοιπόν, πρόκληση για την ομάδα εργασίας να μπορέσει να παρουσιάσει όλες τις θεματικές ενότητες του μαθήματος αλλά και τις έννοιες που περιλαμβάνονται σε αυτές και άπτονται του φυσικού, κοινωνικού, θρησκευτικού, πολιτισμικού και οικονομικού περιβάλλοντος, με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εύληπτες, κατανοητές και χρήσιμες για τον πληθυσμό των μαθητών με νοητική αναπηρία.

Ακόμα, το σχολικό εγχειρίδιο επιδιώκει να βοηθήσει τους μαθητές να λειτουργήσουν ως ερευνητές και να ασκηθούν στην παρατήρηση, στη μέτρηση, στην ταξινόμηση και στην

εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από δραστηριότητες που έχουν νόημα και ενδιαφέρον για τους ίδιους. Ήταν σημαντικό, λοιπόν, να διατηρηθεί αυτός ο μαθητοκεντρικός χαρακτήρας διδασκαλίας, ο οποίος μπορεί να καλλιεργήσει και να ενισχύσει αυτές τις δεξιότητες στους μαθητές, παρέχοντάς τους όμως ταυτόχρονα και κάποια βοήθεια με τη μορφή υποβοηθητικών απαντήσεων – λύσεων, στις περιπτώσεις που θεωρήθηκε ότι θα ήταν ιδιαιτέρως δύσκολο να τις παράξουν οι ίδιοι από μόνοι τους. Επιπλέον, ήταν σημαντικό να παρουσιαστεί στον πληθυσμό αυτόν όλο το εύρος των δραστηριοτήτων που παρουσιάζονται ανά κεφάλαιο του σχολικού εγχειριδίου, αλλά με ένα τρόπο που θα είναι πιο διαχειρίσιμος (κατάτμηση των δραστηριοτήτων σε κομμάτια, απλοποίηση των οδηγιών, παράλειψη κάποιων ερωτημάτων). Τέλος, σε κάθε κεφάλαιο της Μελέτης Περιβάλλοντος παρουσιάζεται μια πληθώρα πληροφοριών για το προς επεξεργασία γνωστικό αντικείμενο, επομένως ήταν σημαντικό για την ομάδα εργασίας να μπορέσει να επιλέξει τις πληροφορίες που είναι κατάλληλες, κατανοητές και αξιοποιήσιμες από τον πληθυσμό – στόχο.

3. Δομή και Χαρακτηριστικά των Θρησκευτικών

Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Γ' Δημοτικού διδάσκεται για πρώτη φορά στους μαθητές του Δημοτικού και οι βασικοί του στόχοι είναι η γνωριμία των μαθητών με σύμβολα, εικόνες, γιορτές, τελετουργίες, έθιμα και ιερά πρόσωπα μέσω αφηγήσεων και ιστοριών.

Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν γνώσεις για την ορθόδοξη χριστιανική πίστη και παράδοση, να κατανοήσουν έννοιες που αφορούν στην ορθόδοξη χριστιανική πίστη και πώς αυτές οι έννοιες συνδέονται με τη ζωή του ανθρώπου, να εισαχθούν στην κριτική επεξεργασία των προτύπων, αξιών και στερεοτύπων και να έρθουν σε επαφή με την προβολή της ορθόδοξης πνευματικότητας. Ο κάθε μαθητής μέσα από τις αφηγήσεις, τις πληροφορίες και τις ιδέες για δραστηριότητες που προτείνονται έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει την παραπάνω στοχοθεσία, καθώς και έννοιες όπως πολιτισμός, παράδοση, άτομο, κοινωνία, ισότητα, αλληλεπίδραση, χώρος, χρόνος, οργάνωση (Θρησκευτικά Γ' Δημοτικού, Βιβλίο Δασκάλου, ΥΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ). Επίσης οι μαθητές έρχονται σε επαφή με άλλες θρησκείες και κατανοούν την έννοια του σεβασμού του “διαφορετικού” και της συνύπαρξης με τον συνάνθρωπο.

Η δομή του σχολικού βιβλίου εξυπηρετεί την παραπάνω στοχοθεσία και τα οκτώ κεφάλαια οργανώνονται ως εξής:

Κεφάλαιο 1: Ζούμε μαζί.

Κεφάλαιο 2: Χριστιανικές γιορτές: μέρες γεμάτες χαρά και νόημα.

Κεφάλαιο 3: Κυριακή. Μια σημαντική μέρα της εβδομάδας.

Κεφάλαιο 4: Τα Χριστούγεννα. Ο Θεός γίνεται άνθρωπος.

Κεφάλαιο 5: Τα παιδιά. Η χαρά και η ελπίδα του κόσμου.

Κεφάλαιο 6: Ιησούς Χριστός. Ο Σωτήρας του κόσμου.

Κεφάλαιο 7: Χριστός Ανέστη, γιορτάζοντας το Πάσχα.

Κεφάλαιο 8: Ο κόσμος μας ένα στολίδι.

4. Στοιχεία που δυσκολεύουν την Προσαρμογή

Η προσαρμογή του σχολικού εγχειριδίου της Γ' Δημοτικού για μαθητές με νοητική αναπηρία είναι σημαντική, καθώς ο συγκεκριμένος πληθυσμός μαθητών δυσκολεύεται σημαντικά στην κατανόηση και αντίληψη των αφηρημένων εννοιών που το συγκεκριμένο μάθημα πραγματεύεται.

Η διδασκαλία των εννοιών που προαναφέρθηκαν στη στοχοθεσία μέσω των κειμένων, των εικόνων και των δραστηριοτήτων του σχολικού βιβλίου είναι απαιτητική, καθώς η πλειονότητα των κειμένων είναι γραμμένη σε μεταφορικό λόγο. Επίσης η προβολή αφηρημένων εννοιών, όπως πίστη, Θεός, αμαρτία, μετάνοια κ.α. δυσκολεύει σημαντικά τους μαθητές με Νοητική αναπηρία να συμμετέχουν ενεργά στην παράδοση του μαθήματος και να λαμβάνουν μέρος στις δραστηριότητες που προτείνονται. Ακόμα ο συγκεκριμένος πληθυσμός μαθητών υπολείπεται σημαντικά και στις πραγματολογικές γνώσεις. Κατά συνέπεια, η διαφοροποίηση του μαθήματος των Θρησκευτικών κρίνεται απαραίτητη, καθώς μέσω της απλοποίησης των κειμένων και των δραστηριοτήτων-ασκήσεων-με τη μέθοδο "EasytoRead (EtR)"- οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία και να κατακτήσουν τη στοχοθεσία του μαθήματος. Η

διαφοροποίηση επιτρέπει τόσο στον διδάσκοντα της τάξης, όσο και στον διδάσκοντα του Τμήματος Ένταξης, αλλά και της Παράλληλης Στήριξης να ενισχύσουν τη συμμετοχή του μαθητή και την κατανόηση του συγκεκριμένου αντικειμένου.

5. Είδος παρεμβάσεων - προσαρμογών

Τα άτομα με νοητική αναπηρία, δυσκολεύονται στην αποκωδικοποίηση και την αναγνωστική κατανόηση ενός κειμένου. Η μέθοδος «Κείμενο για όλους- Eeasy-to-read” - (EtR) λειτουργεί υποστηρικτικά στην αντιμετώπιση των παραπάνω δυσκολιών.

Στο συγκεκριμένο έργο προσαρμόστηκαν τα κεφάλαια της Μελέτης της Γ΄ Δημοτικού με σκοπό να γίνουν πιο προσβάσιμα στα παιδιά με νοητική αναπηρία. Η προσαρμογή των κειμένων ακολούθησε τις προδιαγραφές του EtR. Πιο αναλυτικά, πραγματοποιήθηκαν οι ακόλουθες αλλαγές:

- ✓ **χρήση απλής γλώσσας**
- ✓ **η απόδοση μόνο της κύριας ιδέας σε μια πρόταση**
- ✓ **αποφυγή εξειδικευμένης γλώσσας**
- ✓ **καθαρή και λογική δομή**
- ✓ **κατάτμηση των προτάσεων σε φράσεις**
- ✓ **αποφυγή πολυσύλλαβων ή σπάνιων λέξεων και αντικατάστασή τους από συχνόχρηστες συνώνυμες ή παράλειψή τους.**

Επίσης, πολύ σημαντική είναι η παρουσίαση των πληροφοριών. Πιο συγκεκριμένα, στο κείμενο χρησιμοποιήθηκαν σκίτσα και εικόνες που υποστηρίζουν το κείμενο με σκοπό να διευκολυνθεί η κατανόηση.

Για την παραγωγή των κειμένων βάσει της αρχής «Κείμενο για όλους» ακολουθήθηκαν τα εξής βήματα:

Βήμα 1º: Σκοπός της δημιουργίας των προσαρμοσμένων κειμένων

Αρχικά, διασαφηνίστηκε ο σκοπός του κειμένου και ο διδακτικός στόχος του κάθε κεφαλαίου βάσει του αναλυτικού προγράμματος σπουδών. Επιπλέον, σε αυτό το βήμα εξετάστηκε προσεκτικά η ομάδα των μαθητών στην οποία απευθύνεται το συγκεκριμένο προσαρμοσμένο κείμενο. Για παράδειγμα, η ομάδα στόχος στη συγκεκριμένη περίπτωση αντιμετωπίζει δυσκολίες στην κατανόηση. Επομένως, τα κείμενα απλοποιήθηκαν σε τέτοιο βαθμό ώστε να ταιριάζουν στις ανάγκες και στις δυνατότητες των μαθητών.

Βήμα 2º: Προετοιμασία των σημαντικότερων πληροφοριών του κειμένου.

Σε αυτό το βήμα, επιλέχτηκαν οι βασικές πληροφορίες από κάθε παράγραφο με σκοπό την καλύτερη κατανόησή του από την ομάδα του μαθητικού πληθυσμού στην οποία απευθύνεται το υλικό.

Βήμα 3º: Παραγωγή κειμένου με βάση τις παρακάτω προδιαγραφές

- ✓ Χρήση απλής γλώσσας
- ✓ Χρήση καθημερινού λεξιλογίου και αποφυγή μεγάλων και δύσκολων λέξεων που δεν μπορούν να διαβαστούν.
- ✓ Χρήση β' αντί γ' προσώπου
- ✓ Χρήση παραδειγμάτων, ώστε να κάνουν σύνδεση των πληροφοριών με πραγματικές καταστάσεις της ζωής.
- ✓ Χρήση μίας φράσης ανά σειρά αντί μίας πρότασης.
- ✓ Χρήση μικρότερων προτάσεων
- ✓ Απόδοση μόνο της κύριας ιδέας σε κάθε πρόταση
- ✓ Χρήση κατάφασης και αποφυγή αρνητικών προτάσεων
- ✓ Χρήση Ενεργητικής Φωνής και αποφυγή Παθητικής Φωνής
- ✓ Χρήση ίδιων λέξεων

- ✓ Χρήση παρατακτικής σύνδεσης
- ✓ Αποφυγή της μεταφορικής γλώσσας στις περιπτώσεις που δεν χρειάζεται
- ✓ Η απόδοση των μεγάλων αριθμών να γίνεται με λέξεις
- ✓ Η απόδοση των μικρών αριθμών να γίνεται με νούμερα.
- ✓ Αποφυγή συντομογραφιών

6. Χρήση εικόνων και συμβόλων στα κείμενα easy-to-read

Η χρήση της μεθόδου «Κείμενο για όλους» έχει περιορισμούς βάσει των διαφορετικών αδυναμιών των μαθητών. Γι' αυτό το λόγο προσαρμόστηκαν οι ήδη υπάρχουσες εικόνες του βιβλίου ή επιλέχθηκαν καινούργιες ώστε να μεταφέρουν το μήνυμα στα παιδιά με νοητική αναπηρία που δεν μπορούν να διαβάσουν και να κατανοήσουν μακροσκελή και απαιτητικά κείμενα. Επιπλέον, σχεδιάστηκαν περαιτέρω εικόνες οι οποίες είναι ξεκάθαρες και μεταφέρουν με σαφήνεια το νόημα του κειμένου.

7. Κριτήρια επιλογής και απόρριψης κειμένων

Η ενσωμάτωση των κειμένων της Μελέτης του Περιβάλλοντος και των Θρησκευτικών βασίστηκε σε κάποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής και απόρριψης. Πιο αναλυτικά, τα κριτήρια επιλογής σύμφωνα με τα οποία επιλέχθηκαν τα κείμενα τα οποία προσαρμόστηκαν βάσει των αναγκών των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική αναπηρία είναι τα εξής:

- ◆ Κεφάλαια στα οποία αφιερώνονται περισσότερες διδακτικές ώρες σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.
- ◆ Κεφάλαια που συνδέονται οργανικά με άλλα κεφάλαια του βιβλίου.
- ◆ Κεφάλαια που περιέχουν πληροφορίες και έννοιες εύληπτες για τους μαθητές με νοητική αναπηρία και είναι ευκολότερα προσαρμόσιμα.
- ◆ Κεφάλαια που αποτελούν προπομπό θεμάτων/πληροφοριών που θα συναντήσουν οι μαθητές σε επόμενη τάξη.

- ◆ Επιλογή των κεφαλαίων που στοχεύουν στις προτεραιότητες και τις ανάγκες που έχουν οι μαθητές του συγκεκριμένου πληθυσμού.
- ◆ Γνωστικά αντικείμενα που θα προσφέρουν στους μαθητές με νοητική αναπηρία τη ευκαιρία να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους και θα τους βοηθήσουν να συμμετέχουν στην ευρύτερη κοινότητα.

Τα κριτήρια απόρριψης βάσει των οποίων δεν συμπεριλήφθηκαν κάποια κείμενα στα παραπάνω μαθήματα είναι τα εξής:

- ◆ Χρήση δύσκολων, αφηρημένων εννοιών και δυσκατάληπτου λόγου.
- ◆ Χρήση εκφραστικών μέσων (μεταφορές, παρομοιώσεις, προσωποποιήσεις) τα οποία δυσχεραίνουν την αναγνωστική κατανόηση
- ◆ Κείμενα με πολλές πληροφορίες και μακροπερίοδο λόγο.

Θρησκευτικά

Για παράδειγμα, όσον αφορά τα κείμενα των Θρησκευτικών ένα από τα κείμενα επιλογής ήταν «Τα δικαιώματα του παιδιού (Unicef, 1989)» το οποίο πραγματεύεται χρήσιμες πληροφορίες και ενημερώνει τους μαθητές για τα δικαιώματα των παιδιών. Επιπλέον, είναι ένα κείμενο που συνδέεται οργανικά με το Κεφάλαιο 2 της Ενότητας 6 από το βιβλίο της Μελέτης του Περιβάλλοντος «Είμαστε παιδιά και έχουμε δικαιώματα». Με αυτή τη σύνδεση τα παιδιά θα αφομοιώσουν καλύτερα το διδακτικό αντικείμενο. Παράλληλα, θα επιτευχθεί ο στόχος του αναλυτικού προγράμματος που είναι η διαθεματικότητα και η σύνδεση των γνωστικών αντικειμένων.

Άλλη μια θεματική ενότητα που επιλέχτηκε είναι η Θεματική Ενότητα 4 «Χριστούγεννα: Ο Θεός γίνεται άνθρωπος». Η συγκεκριμένη ενότητα πραγματεύεται τη γέννηση του Χριστού και συνδέει το θρησκευτικό γεγονός με τα ήθη και τα έθιμα που έχουμε στις μέρες μας. Είναι μια ενότητα προπομπός καθώς οι μαθητές θα συναντήσουν τη συγκεκριμένη θεματική και στα επόμενα χρόνια. Τα κείμενα της συγκεκριμένης ενότητας είναι εύληπτα με κατανοητό λεξιλόγιο και περιορισμένη τη μεταφορική χρήση της γλώσσας.

Τέλος, ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί και η Ενότητα 8 «Ο κόσμος μας ένα στολίδι» της οποίας τα κείμενα που επιλέχθηκαν συνδέονται διαθεματικά και με τις θεματικές του μαθήματος της Μελέτης και της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές εισάγονται στις έννοιες της οικολογίας και της προστασίας του περιβάλλοντος μέσα από τη διαφοροποίηση των κειμένων του σχολικού βιβλίου και την εις βάθος κατανόησή τους.

Από την άλλη πλευρά υπήρχαν κείμενα τα οποία απορρίφθηκαν όπως « Η ιστορία του Ησαΐ και του Ιακώβ». Το συγκεκριμένο κείμενο χρησιμοποιεί μακροπερίοδο λόγο και πολλά εκφραστικά μέσα τα οποία είναι δύσκολα να προσαρμοστούν στην μέθοδο EtR. Παράλληλα, το λεξιλόγιό του κρίνεται ιδιαίτερα δύσκολο για τους μαθητές της ομάδας στόχου έχει πάρα πολλές πληροφορίες οι οποίες είναι δύσκολο να αφομοιωθούν.

Ένα επιπλέον παράδειγμα τύπου κειμένων που δε συμπεριλήφθηκαν ήταν ποιήματα, όπως στην Ενότητα 3 τα εξής: «Κυριακή» Κώστας Καρυωτάκης, «Στην Εκκλησία» Κωνσταντίνος Καβάφης, «Κυριακή» Γιάννης Ρίτσος, καθώς παρουσιάζουν απαιτητικό λεξιλόγιο και αφηρημένες έννοιες που δυσκολεύουν την κατανόηση των μαθητών με νοητική αναπηρία.

Τέλος, ένα ακόμα παράδειγμα κειμένου που απορρίφθηκε αποτελεί και το απόσπασμα από την υμνογραφία που παρατίθεται στην Ενότητα 7 και αναφέρεται στη Μεγάλη Εβδομάδα, καθώς και κείμενα από την ελληνική ποίηση και πεζογραφία όπως: «Η ημέρα της Λαμπρής» Διονύσιος Σολωμός, «Λαμπρή» Ρόφη Ερμά, «Ανάσταση» Ντίνα Χατζηνικολάου για τους προαναφερόμενους λόγους

Μελέτη Περιβάλλοντος

Όσον αφορά το βιβλίο της Μελέτης του Περιβάλλοντος ένα από τα κείμενα επιλογής είναι το Κεφάλαιο 3 της Ενότητας 3 «Κυκλοφορώ με ασφάλεια». Το συγκεκριμένο κεφάλαιο επιλέχτηκε καθώς πραγματεύεται την ασφάλεια στον δρόμο, ένα γνωστικό αντικείμενο το οποίο θα βοηθήσει του μαθητές να προστατεύσουν τον εαυτό τους, να βελτιώσουν την ποιότητα ζωή τους στην κοινότητα και να κατακτήσουν βασικές δεξιότητες χρήσιμες για την καθημερινή τους διαβίωση.

Επιπλέον, άλλο ένα κριτήριο επιλογής είναι οι διδακτικές ώρες που αφιερώνονται σε κάθε κεφάλαιο σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Για αυτό το λόγο ένα από τα

κεφάλαια που επιλέχθηκαν είναι το Κεφάλαιο 5 της Ενότητας 7 που βάσει του αναλυτικού προγράμματος αφιερώνονται οι περισσότερες διδακτικές ώρες (3 διδακτικές ώρες). Παράλληλα, το παραπάνω κεφάλαιο αποτελεί προπομπό πληροφοριών σχετικά με τους Ολυμπιακούς αγώνες που τα παιδιά θα διδαχτούν στο μάθημα της Ιστορίας την επόμενη χρονιά.

Τέλος, είναι αρκετά σημαντικό κεφάλαιο είναι το Κεφάλαιο 6 της Ενότητας 6 «Οι συσκευασίες μας πληροφορούν». Πιο αναλυτικά, το κεφάλαιο ασχολείται με την αποκωδικοποίηση των πληροφοριών από τις ετικέτες τροφίμων ή ρούχων. Είναι ένα γνωστικό αντικείμενο απαραίτητο για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των ατόμων με δυσκολία στην κατανόηση που θα τους βοηθήσει να βελτιώσουν και να ενισχύσουν την αυτονομία τους και τις δεξιότητες της καθημερινής τους ζωής.

Ένα ακόμα από τα κείμενα που απορρίφθηκαν είναι το Κεφάλαιο 5 της Ενότητας 8 «Το διαδίκτυο, ένας πολύπλοκος κόσμος». Ο λόγος που συντέλεσε στην απόρριψη του παραπάνω κεφαλαίου είναι ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών, ο οποίος είναι δυσνόητος για τα παιδιά με νοητική αναπηρία. Παράλληλα, ενώ είναι σημαντικό οι μαθητές να μάθουν για τα οφέλη και τους κινδύνους του διαδικτύου το συγκεκριμένο κεφάλαιο αναλώνεται σε πληροφορίες που είναι δυσνόητες και δύσχρηστες για τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Σε αυτήν, ή σε αντίστοιχες περιπτώσεις, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιλέξει άλλη πηγή πληροφόρησης ή να προσαρμόσει ο ίδιος το υλικό κατά το σκεπτικό με το οποίο έχει γίνει η προσαρμογή των βιβλίων και ανάλογα με τα ιδιαίτερα γνωστικά χαρακτηριστικά των μαθητών του, με τρόπο που να το καθιστά προσβάσιμο γι' αυτούς.

Συνθήκες Διδασκαλίας

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το προσαρμοσμένο υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικές συνθήκες διδασκαλίας.

α) Μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην σχολική τάξη του γενικού σχολείου στο πλαίσιο διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

Η προσαρμοσμένη έκδοση του βιβλίου των μαθημάτων της Μελέτης Περιβάλλοντος και των Θρησκευτικών της Γ' Δημοτικού περιλαμβάνει τα περισσότερα από τα κείμενα που

διδάσκονται στην σχολική τάξη του γενικού σχολείου και επιτρέπει στους μαθητές με νοητική αναπηρία να συμμετέχουν, κατά το δυνατόν, στην διεξαγωγή του μαθήματος. Στις περιπτώσεις που το μάθημα πραγματεύεται κείμενα που δεν περιλαμβάνονται στην προσαρμοσμένη έκδοση, λόγω του ότι δεν είναι εύληπτα και δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών με νοητική αναπηρία, ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να κρίνει αν σε ποια δραστηριότητα και με ποιο τρόπο μπορεί να εμπλέξει τον μαθητή .

β) Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον εκπαιδευτικό σε τμήμα ένταξης γενικού σχολείου.

Η διδασκαλία σε τμήμα ένταξης μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική με τη χρήση του προσαρμοσμένου υλικού (βιβλίο, λογισμικό) αφού η διδασκαλία μπορεί να γίνει σε μικρή ομάδα ή εξατομικευμένα. Σε αυτήν την περίπτωση η συνθήκη διδασκαλίας είναι ιδανική διότι ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει το υλικό χωρίς τις διαφοροποιήσεις ή τις επιπλέον προσαρμογές που απαιτεί η διδασκαλία σε περιβάλλον σχολικής τάξης γενικού σχολείου. Η συνθήκη αυτή επιτρέπει και την καλύτερη αξιοποίηση του λογισμικού.

γ) Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον εκπαιδευτικό σε τάξη ειδικού σχολείου.

Στην περίπτωση αυτή η διδασκαλία είναι παρεμφερής με αυτήν του τμήματος ένταξης αφού ο εκπαιδευτικός μπορεί να εξατομικεύσει την προσέγγισή του ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή.

δ) Μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα κατά την καθημερινή προπαρασκευή του μαθητή με την υποστήριξη του γονέα, ή και αυτόνομα.

Η μορφή του προσαρμοσμένου υλικού (βιβλίο, λογισμικό) επιτρέπει την χρήση του και κατά την καθημερινή μελέτη με την υποστήριξη του γονέα, ή και αυτόνομα, εν μέρει. Το λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί υποστηρικτικά, ή ακόμα και αντί του βιβλίου εάν αυτό υπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες του μαθητή.